

I.Sygn.akt II Ca 115/13

II.WYROK

III.W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2013r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anatol Gul

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SO Piotr Rajczakowski

Protokolant: Alicja Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B.

przeciwko(...) w B.

o zapłatę 9.795zł

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 11 grudnia 2012r., sygn. akt I C 471/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę

Sądowi Rejonowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania.

IV.Sygn. akt II Ca 115/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 11 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo B. B. przeciwko (...) z siedzibą w B. o zapłatę oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny. Uchwałą numer 28 Walne Zgromadzenie Członków (...) w B., które odbyło się w dniu 17 grudnia 1991 r., przystąpiło do waloryzacji udziałów członkowskich. Zgodnie z uchwałą numer 31 z tego samego dnia waloryzacją objęte były udziały członkowskie według wysokości na dzień 31 grudnia 1991 r. Waloryzacją objęci zostali członkowie posiadający udziały w wysokości miliona złotych na dzień 30 czerwca 1992 r. Do naliczenia skutków waloryzacji spółdzielnia przystąpić miała od dnia 1 lipca 1992 r. Zgodnie z tą uchwałą zwaloryzowane kwoty mogły być wypłacone członkom lub upoważnionym osobom nie wcześniej, jak po upływie 5 lat od daty dokonania waloryzacji. Na pokrycie skutków waloryzacji przeznaczono 50% funduszu zasobowego. Zarząd został upoważniony do przeliczenia wysokości waloryzowanych udziałów do dnia 30 września 1992r. Walne

zgromadzenie zastrzegło sobie prawo wyłącznej decyzji ile zwaloryzowanych kwot i komu mogą być wypłacone w poszczególnych latach. W dniu

8 czerwca 1993 r. Walne Zgromadzenie Członków (...) w B. podjęło uchwałę numer 16, w której postanowiło dokonać II części waloryzacji udziałów członkowskich. Waloryzacją objęto wartość majątku na dzień

1 stycznia 1991r. (50 % funduszu zasobowego w kwocie 2 893 892 000 zł). Przy naliczaniu kwot waloryzacji dla poszczególnych członków zastosowano zasadę proporcjonalności do wypracowanych dniówek, licząc od 1977 r., tj od momentu posiadania przez Spółdzielnię pełnej dokumentacji, do 1992 r. Do naliczenia skutków waloryzacji Spółdzielnia przystąpić miała od dnia 1 lipca 1993 r. z terminem zakończenia 31 grudnia 1993 r. Zwaloryzowane w II etapie kwoty mogły być wypłacane członkom nie wcześniej niż po upływie 5 lat, tj. po dniu 1 stycznia 1999 r. Wypłaty objąć miały wyłącznie osoby, których stosunek członkowski ze spółdzielnią został rozwiązany. Uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków (...) w B. 24 sierpnia 2007 r. pozbawiono powoda członkostwa w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej poprzez jego wykreślenie. Uchwałą nr 4 z 20 czerwca 2008 r. Walne Zgromadzenie Członków (...) w B. zatwierdziło sprawozdanie zarządu z działalności spółdzielni za 2007 r. W dniu

19 września 2008r. oddalono apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy, którym Sąd oddalił powództwo powoda o uchylenie uchwały numer 4 Walnego Zgromadzenia Członków pozwanej Spółdzielni z dnia 24 sierpnia 2007 r. o wykreśleniu powoda z grona członków spółdzielni. Uchwałą nr 4 z dnia 26 czerwca 2009 r. Walne Zgromadzenie Członków (...) w B. zatwierdziło sprawozdanie zarządu z działalności spółdzielni za rok 2008 r. Powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty około 10.000 zł tytułem zwaloryzowanych udziałów w latach 1991-1993 listami poleconymi z 10 kwietnia 2011 r. i 10 sierpnia 2011 r. (nadany na poczcie 14 sierpnia 2011r.). Powód wniósł o potrącenie kwoty 600 zł należnej stronie pozwanej tytułem uzupełnienia wkładu członkowskiego R. B..

Rozważając tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie ze względu na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia. Stosownie do art. 1 ustawy z 30 sierpnia 1991r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw (Dz. U z 1991 r nr 83 poz.373) spółdzielnie z wyłączeniem spółdzielni mieszkaniowych mogły dokonywać waloryzacji udziałów członkowskich za okres lat 1944-1990 przez przeniesienie na fundusz udziałowy części funduszu zasobowego. Uchwałą w sprawie waloryzacji udziałów podejmować mogły do dnia 31 sierpnia 1992 r. walne zgromadzenia (zebranie przedstawicieli) większością $\frac{3}{4}$ głosów. Stosownie do art. 5 cytowanej ustawy kwoty udziałów przeniesione z funduszu zasobowego nie mogły być wypłacone przed upływem 5 lat od dnia podjęcia uchwały, o której mowa w art. 1. Zasady i terminy wypłat uprawnionym członkom oraz byłym członkom określał statut spółdzielni. Ustalone w nim terminy stosowało się bez względu na datę ustania członkostwa. Zgodnie z uchwałą nr 16 Walnego Zgromadzenia Członków (...) w B. z 8 czerwca 1993 r., pozwana spółdzielnia postanowiła dokonać II części waloryzacji udziałów członkowskich. Waloryzacją objęto wartość majątku na dzień

1 stycznia 1991 r. (50 % funduszu zasobowego w kwocie 2 893 892 000 zł). Zgodnie z uchwałą zwaloryzowane w II etapie kwoty mogły być wypłacane członkom nie wcześniej niż po upływie 5 lat, tj. po dniu 1 stycznia 1999r. Zgodnie ze statutem pozwanej spółdzielni z 17 marca 1995 r., który obowiązywał w dniu 1 stycznia 1999 r., członkowie mogli w okresie trwania członkostwa wypowiadać nadobowiązkowe udziały pieniężne z trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia (§ 3 ust 3 statutu). Udziały powstałe z waloryzacji poprzez przeniesienie z funduszu zasobowego stanowiły owe udziały nadobowiązkowe (co wynika nawet z samej treści pozwu). Oceniając powyższe ustalenia w kontekście zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, Sąd powołał przepis art. 120 § 1 kc, który stanowi, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Zgodnie z powołanym przepisem w świetle statutu pozwanej spółdzielni już po dniu 1 stycznia 1999 r. powód mógł dokonać czynności skutkującej wymagalnością roszczenia o wypłatę zwaloryzowanych udziałów - tzn mógł wypowiedzieć je w zakresie, w jakim stanowiły udziały nadobowiązkowe. Bieg przedawnienia zaczął więc biec w dniu 1 kwietnia 1999 r. Zgodnie z art. 29 § 1 z dnia 16 września 1982 r. prawo spółdzielcze roszczenia o wypłatę udziałów, udziału w nadwyżce bilansowej oraz z tytułu zwrotu wkładów albo ich równowartości pieniężnej ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat. Tak więc roszczenie powoda o wypłatę zwaloryzowanych udziałów (udziałów ponadobowiązkowych) przedawniło się w dniu

1 kwietnia 2002 r. Jeśli chodzi o wypłatę udziałów obowiązkowych, Sąd zauważył, że powód, zeznając informacyjnie na rozprawie w dniu 7 sierpnia 2012 r., podał, iż wypłacono mu je po wykluczeniu go ze spółdzielni. Zważywszy na przewidzianą w statucie pozwanej spółdzielni możliwość wypowiedzenia zwaloryzowanych udziałów, Sąd uznał, że nie ma - w świetle art. 120 § 1 kc - podstaw do wiązania wymagalności roszczenia o wypłatę tych udziałów z datą wykluczenia powoda ze spółdzielni. Dlatego też, uznając zarzut przedawnienia roszczenia za zasadny, Sąd powództwo oddalił, orzekając o kosztach procesu na podstawie art. 98 kpc oraz § 6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W apelacji od powyższego wyroku powód, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 120 § 1 kc oraz art. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw, poprzez błędną ich interpretację, polegającą na przyjęciu, że ustanie członkostwa w spółdzielni nie daje podstaw do wiązania wymagalności roszczenia o wypłatę zwaloryzowanych udziałów.

Apelacja podlegała uwzględnieniu. Sąd Rejonowy nie rozpoznał bowiem istoty sprawy, jak i wydanie w niej orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.). Poczynione ustalenia jak i rozważania Sądu dokonane zostały bowiem jedynie w aspekcie rozpoznania podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia powoda, który Sąd ten uznał za zasadny. Takie zaś stanowisko Sądu pierwszej instancji, co trafnie podnosi apelacja, jest błędne. Jak wynika z dotychczasowego przebiegu postępowania, bezsporną pomiędzy stronami była okoliczność, również przyjęta przez Sąd Rejonowy, że wypłata wartości zwaloryzowanych udziałów członka pozwanej Spółdzielni mogła nastąpić najwcześniej po 1 stycznia 1999r. Przy czym, co wynika z powoływanego przez pozwaną uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2006r. (II CSK 263/06, Wyd. Lex nr 445257), udziały te były udziałami ponadobowiązkowymi, niezadeklarowanymi przez członka. Zebrane w sprawie dowody dają podstawy do przyjęcia, że po powyższej dacie, tj. po 1 stycznia 1999r., powód nadal był członkiem pozwanej Spółdzielni, jak i brak jest podstaw do uznania, aby w trakcie trwania tego stosunku członkostwa kiedykolwiek wypowiedział on te udziały ponadobowiązkowe i żądał ich zwrotu. W takich zaś okolicznościach przyjęcie koncepcji strony pozwanej i Sądu pierwszej instancji, co do nastąpienia wymagalności roszczenia powoda o wypłatę tychże udziałów po 1 stycznia 1999r. i rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia od tej daty, prowadziłoby do wniosku, że w sytuacji gdy członek Spółdzielni ma możliwość wypowiedzenia udziałów, a nie wyraża woli skorzystania z tego uprawnienia, chcąc dysponować w Spółdzielni większą ilością udziałów (jako nadobowiązkowych), to wobec braku takiego wypowiedzenia, przed upływem tak liczonego terminu przedawnienia, jego roszczenie o zwrot tychże udziałów podlegałoby w czasie trwania tego członkostwa przedawnieniu (art. 120 § 1 zdanie drugie k.c.). Takie zaś stanowisko nie znajduje żadnych uzasadnionych podstaw, gdyż w istocie prowadziłoby do tego, że roszczenie o zwrot udziałów, mimo braku wyrażenia przez członka spółdzielni woli ich zwrotu, jak i braku ustania stosunku członkostwa, podlegałoby zawsze po upływie trzech lat od daty określonej w art. 5 ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 1991r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw (Dz. U.z 1991r., Nr 83, poz. 373 ze zm.), przedawnieniu. Wbrew natomiast stanowisku strony pozwanej termin określony w powyższym przepisie może być terminem wymagalności roszczenia, ale dla członka, którego członkostwo ustало przed jego upływem i takiego też stanu faktycznego dotyczyło wskazywane przez pozwaną uzasadnienie wyżej powołanego wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2006r. (II CSK 263/06, Wyd. Lex nr 445257). Dodatkowo za brakiem podstaw do przyjęcia wymagalności roszczenia powoda po dniu 1 stycznia 1999r. i rozpoczęcia od tej daty biegu terminu przedawnienia przemawiały również regulacje wewnątrzspółdzielcze strony pozwanej, z których wynikało m. in., że do wyłącznej decyzji walnego zgromadzenia należało ile zwaloryzowanych kwot i komu mogły być wypłacane w poszczególnych latach (uchwała walnego zgromadzenia nr 31 z 7 grudnia 1991r. – k. 19), a przede wszystkim, że wypłaty zwaloryzowanych udziałów obejmowały wyłącznie osoby, których stosunek członkowski ze Spółdzielnią został rozwiązany (uchwała walnego zgromadzenia nr 16 z 6 czerwca 1993r. – k. 23). Przy takich zatem regulacjach roszczenie o wypłatę zwaloryzowanych udziałów mogło się zaaktualizować jedynie od momentu

powyższego rozwiązania stosunku członkostwa, a tym samym dopiero od tej daty w grę mogła wchodzić wymagalność roszczenia, przy uwzględnieniu, o czym w dalszej części rozważań, regulacji statutowych Spółdzielni oraz przepisu art. 21 ustawy z 16 września 1982r. Prawo Spółdzielcze (t.j. Dz. U. z 2003r., Nr 188, poz. 1848 ze zm.), dotyczącego trybu zwrotu wpłat na udziały. Zasadnie zatem podnosiła apelacja, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia roszczenia powoda mogło wchodzić w grę dopiero po wykreśleniu go z grona członków Spółdzielni, co nastąpiło w wyniku wydania prawomocnego wyroku z 19 września 2008r. przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (sygn. akt I Aca 498/08), oddalającego apelację B. B. o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia członków Spółdzielni w przedmiocie powyższego wykreślenia (art. 24 § 10 pkt 4 ustawy Prawo Spółdzielcze). W myśl zaś art. 21 powyższej ustawy w sytuacji ustania członkostwa w spółdzielni zwrot wpłat dokonanych na udziały nie może nastąpić przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wystąpił z żądaniem, a zatwierdzenie takie nastąpiło uchwałą nr 4 walnego zgromadzenia z 26 czerwca 2009r. (k. 61), a zatem dopiero od tej daty (pomijając już nawet regulacje statutowe pozwanej, które w przypadku wystąpienia ze Spółdzielni przewidywały jeszcze dodatkowy 6 miesięczny termin zwrotu wpłat na udziały, od zatwierdzenia sprawozdania) mógł najwcześniej rozpocząć bieg termin przedawnienia. Skoro zaś pozew w niniejszej sprawie został wniesiony 14 marca 2012r., co skutkowało przerwaniem (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.) biegu trzyletniego terminu przedawnienia (art. 29 § 1 ustawy Prawo Spółdzielcze) przed jego upływem, to wbrew stanowisku pozwanej i Sądu Rejonowego, takie przedawnienie nie nastąpiło.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy ustalił zatem (wobec bezzasadności zarzutu przedawnienia), czego dotychczas nie uczynił, na podstawie zgłaszanych przez strony dowodów, czy i jaka kwota tytułem zwaloryzowanych udziałów powinna podlegać wypłacie przez pozwaną na rzecz powoda, gdyż dotychczasowe stanowiska stron odnośnie wysokości tejże kwoty jak i przedstawiane przez nie w tym przedmiocie dowody są sprzeczne, a sprzeczność ta, jak już wyżej wskazano, nie została przez Sąd w żaden sposób wyjaśniona i rozważona. Dopiero na podstawie tak zebranego materiału dowodowego Sąd rozstrzygnie sprawę, a w uzasadnieniu orzeczenia poczyni rzeczowe i precyzyjne ustalenia faktyczne, które wszechstronnie rozważy. Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uchylił na mocy art. 386 § 4 k.p.c., zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.